

”אוי לְרָשָׁע וְאוי לְשָׂכְנוֹ” (נגעים יב, ו)

[פרשת מצורע, שיחה 1 – נכתב ע”י הרב משה צוריאלי, מותוך ספרו ”אוצרות התורה”.
הבהרה. בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע”י תלמידו, אך טרם הגיחה]

יש דין מופלא בהלכות נגעי-בתים.

מי שרואה נגע בקירות ביתו, וכבר סגרו את הבית שבעה ימים, אם אח”כ פָּשָׁה הנגע, אזי – ”וצוה הכהן וחִלְצוּ את האבנים... והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר”. (ויקרא יד, ט-מ) כלומר, לא די לקלף, אלא משקצים את כל מלִבְּן-האבן. ואין האבן חוזרת לטהרתה אלא היא אסורה בהנאה. ולא די זה, אלא כתוב בלשון רבים ”וחלצו” לומר: ”שניהם קוצעים, (=בעה”ב ושכנו), שניהם מביאים את האבנים. מכאן אמרו אוי לרשע ואוי לְשָׂכְנוֹ”. (תורת כהנים) כלומר, גם בעל הבית וגם שכנו הגר קרוב אליו יפסידו את האבן שבקיר-הביניים שחיבר בין שתי הדירות. ולמה גם השכן יפסיד? התשובה: שהיה שָׂכְן לרשע.

מושג זה מופיע גם באגדות, (סוף מסכת סוכה / תנחומא קרח ד’ / זחר ב, לח; ג, קכב: ”ווי לחיבא ווי לשביביה”),
וכן אמרו להיפך, ”אשרי צדיק ואשרי שְׂכְנוֹ”. (במד”ר ג, יב, / נגעים יב, ו).

ויש לכך משמעות עמוקה.

● **הרמב”ם** כתב – ”דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רֵעֵיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך האדם להתחבר לצדיקים וליִשָּׁב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם... ואם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשים צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו (!) או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי, ישב לבדו (בביתו) שנאמר ישב בדד וידום...”. (הלכות דעות, ו, א)

● גם חז”ל הזהירו: ”הרחק משכן רע, ואל תתחבר לרשע” (אבות, א). ובפירוש ”תפארת ישראל” פירש את ההבדל בין ”הרחק” ל”אל תתחבר”. כי הלא בקידושין (דף מ.) אמרו חז”ל, כי המקולקל בין אדם לחברו נקרא ”רָע”, והמקולקל בין אדם למקום נקרא ”רשע” (עניי”ש). כן לענייננו, אדם שהוא מציק לשכניו, צריכים להתרחק משכונתו אפילו לענייני דיור בלבד. אבל אדם שהוא מרשיע רק בעניינים שבין אדם לה’ (ואינו רע בין אדם לחברו) אמנם מותר לדור בשכונתו, אבל יש לזהר לא להתחבר אליו בידידות שמא ילמד ממעשיו ודעותיו.

● ”לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי טעמא, משום דווי להווא דמדוריה בין חיביא דהוא אתפס בחובייהו, ואי דיוריה בין זכאין אוטבין ליה בגיניהון” (זהר ב, לח.).
רואים מכאן, שלא רק בגלל ההשפעה הרוחנית (לטובה או לרעה) יש לו לאדם לבחון היטב באיזה מקום ידור – אלא מפני שהוא ישא יחד עם שכניו בשכר ובעונש. וזאת אפילו אם לא היתה אפשרות בידו להשפיע עליהם. כי הנמצא במקום סכנה, שנגזרה גזירה רעה על אנשי אותו המקום, צריך לזכויות מיוחדת ורחמים מרובים כדי שיעשה לו נס וינצל, ולא ישטף אתם כשיש גזירה כללית על השכונה או הקבוצה.

בטעם הגירושין כתבה התורה: "והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר" (דברים כד, א) ומבואר ב"ערוך השולחן" (על "אבן העזר" קיט, ג) שאין לגרש אשתו ראשונה אלא א"כ מפני פריצות וכדומה.

אומר ר' **ירוחם ממיר** – "ענין מצות הגירושין באמת הוא כענין שצריכים להתרחק מחבר רע. החידוש הוא שאפילו באשתו שאוהב אותה, עליך להתרחק מן הרע כדי שלא תעמוד בנסיון. 'העולם' מביטים על גירושין כפורענות (=נקמה) מפני ריב ומחלוקת שביניהם, מפני שהם כעסנים גדולים. אבל ונהפוך הוא, במצב זה ודאי אסורים להתגרש, ואם אפילו אלף פעמים ככה אין היתר לגירושין (אלא) יגברו על מדותיהם ויכבשום, ויהיה שלום ביניהם. כל מצות הגירושין הוא דוקא כשהם במנוחה ושקט. וזהו קידוש השם בענין, שלמרות אהבתם וקרבתם, אבל הרי רואה בה דבר רע, הרחק מן הכיעור והדומה לו, והיא מצוה ודאית". (ידעת תורה, תצא, דף יג)